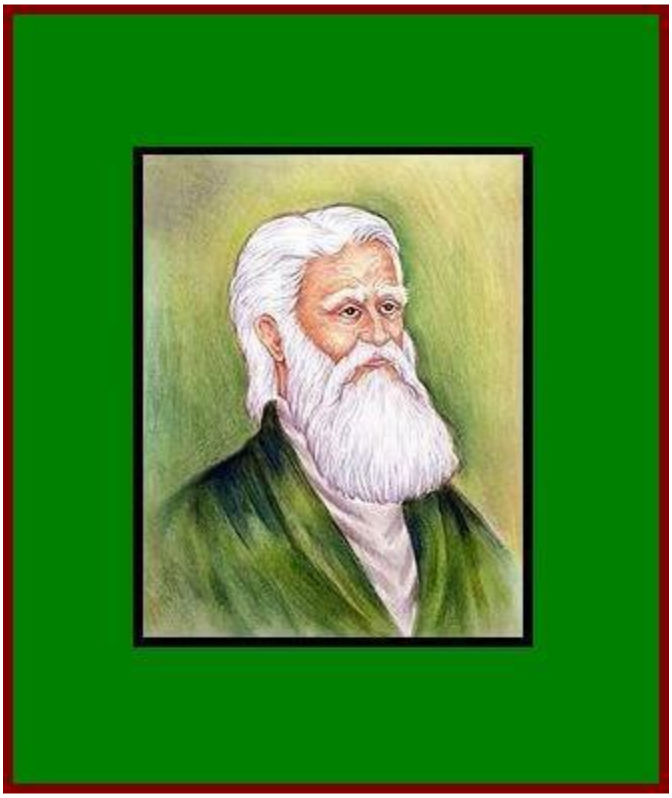

دستراونومیالي رحمان بابا د روحاني، تصوفي،عرفاني، ادبي او فرهنګي شخصیت په هکله یو څوخبری

زموږ په تاریخي، لرغوني او ادب پاله هیواد افغانستان کې د پښتو ادب په تاریخ کې
پوهان، لیکوالان او شاعران هغه درنې ځیرې او روښانه مشالونه دي،چې زموږ دپښتو
ادب یې دخپلو لیکنو او آثارو په وسیله خیرازه او ژوندی ساتلې دی. دپښتو ادب په ډګر کې د دغو علمي، ادبي او فرهنګي
شخصیتونوآثار به تل ژوندي [illegible] زموږ [illegible] هانو
لیکوالانو، ادیبانو، فرهنګیانو [illegible] شاعرانو [illegible] خپلو آثارو کې د [illegible] او [illegible] ونډ
مختلف حالات او اړخونو په ډیر عالمانه او علمي څیړنیزو، تحلیلونو، تصویرونو او فکرونوکې دقلم په ژبه لیکلي او بیان
کړي دي، چې د دوی دا لوړ علمي، څیړنیز، ادبي اوفرهنګي مقام اومنزلت زموږ دخلکو په زړونو کې دتل لپاره ژوندی او
ددوی کارنامې دقدر او ستاینې وړ دي .
دا دعلم، ادب او فرهنګ دوستانو او د ټولو هغو خلکو، چې دعلم، پوهی، ادب او فرهنګ سره ځانګړې مینه لري انساني دنده
ده، چې د خپلو علمي، تاریخي، سیاسي، ادبي، فرهنګي او ملي شخصیتونو ویاړنې او کارنامې د دوی د آثارو په رڼا کې
دراتلونکو نسلونو دروزنې او پالنې او لارښوونې لپاره ژوندي وساتي . دا جوته ده، چې د دغو شخصیتونویادول او د دوی
پرآثارو علمي او څیړنیزې کره کتنې او د غونډو، سمینارونواو کنفرانسونو جوړول داوسنیو او راتلونکوځوانونسلونو د ودې
اوپرمختګ لپاره کارنده او ژور اغیز لري .
یو له دغو روښانه او ځلانده ستوروڅخه،چې دشعراوشاعرۍ پوسیله یې زموږ دپښتو
ادب ډیوې بلې ساتلې دي دپښتو ژبې نامتو،عالم اومتفکر شاعرعبدالرحمان بابادی . زه باور لرم، چې زموږ درنو لیکوالانو
د رحمان بابا د هر اړخیز شخصیت په هکله ډیرې زیاتې لیکنې کړې دي، خو زه هم دې ته وهڅیدم او ځان ته مې دا حق
ورکړ، چې دده د علمي، روحاني او ادبي شخصیت په هکله یو څو کرښې ولیکم .

(c) ketabton.com: The Digital Library

خدای بخښلي عبدالرحمان بابا د اروابښادعبدالستارخان مومند زوی دی، چې په یوه علم پروره او غریبه کورنۍ کې په (۱۰۴۲) هجري قمري کال کې په(بهادر کلي)کې ، چې د پیښور ښار په جنوبي اړخ کې پروت دی نړی ته سترګې غړولې دي .

د عبدالرحمان بابا د دیوان په یوه سریزه کې لیکل شوي دي، چې عبدالرحمان بابا د پښتو د سجره نسبت له مخې (سړبن) په سړبن کې (غوریاخیل) او په غوریاخیلو کې (مومند)په مومندو کې (دویزی)او په دویزو کې (ابراهیم خیل) دی .

که څه هم رحمان بابا په قوم مومند دی خو دی ځان کومې قبیلې ته نه منسوبوي او ځان د خدای(ج)دپاکې مینې رښتینې عاشق بولي او د خدای په مینه کې ډوب دی . اود تعصب او ځان ستاینې څخه کرکه لري او د ورورولي، انساني مناسباتو او دنیوي اوآخروي نیکمرغیو لارې چارې خلکو ته ور په ګوته کوي . لکه چې وایي :

زه عاشق یم سرو کار مې دی له عشقه نه خلیل نه داودزې یم نه مومند

اویاوایي:

دا دنیا خدای له عشقه پیدا کړې دجمله وو مخلوقاتوپلار دی دا

اویاوایي:

په هر دم کې نوې نوې تماشې کړم زه رحمان د خدای وکړه وته حیران یم

اویاوایي:

هیڅ تغیر او تبدیل نه لري رحمانه تل تر تله بر قرار دی رب زما

او یاوایي:

که محنت که مشقت دی خو د دین دی په کار نه دی بل محنت په دا دنیا
بې له خدایه هر چې دي همه فاني دی که لذت دی که زینت په دا دنیا

اویاوایي:

چې په ورځ د شیخۍ لافې کړې رحمانه! په شپه مې له میفروشه غواړې ولې؟

اویاوایي:

بد په بدو پښیماني کاندي رحمانه! ته په خپلو بدو نه شوې پښیمان ولې؟

او یا وایي :

دوست دشمن د سړي واړه خپل عمل دی هم په دا مقدار یې اجر موی په موی شي

او یا وایي :

د اوبو اصل له خاورو پیدا کیږي خاکساران دخاکسارانوآبروی شي

اویاوایي:

دوباره دې راتله نشته په دنیا نن دې وخت دی که دروغ کړې که رښتیا

اویاوایي:

دا دنیا ده بې وفا بې وفا ده بې بقا

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوياوايي:

نور عالم که د دنيا غمونه کاندي　　　　درحمان سره دې غم دآخرت وي

عبدالرحمان بابا يو تکړه اديب، ديني عالم او د روحاني دنيا مشر و. د رحمان بابا له نوم او روحاني شخصيت سره زموږ خلک او په تيره بيا ټول پښتانه آشنا دي .
محمد هوتک په خپل يو مشهور اثر کي، چي پټه خزانه نوميږي د رحمان بابا د پيژندګلوی په هکله داسي ليکي :
(رحمان بابا د فقهي اوتصوف کتابونه پخپله سيمه پيښور کي له محمديوسفزي ښخه لوستي او بيا دلوړي زده کړي لپاره کوهاټ ته تللی دی، ډير علوم او مروجه کتابونه يې هلته ولوستل پس له لوستلو ښخه يو لوی عالم شو.)
وايي چي : رحمان بابا په کوهاټ کي د اسلامي او ديني تعليماتوتر ښنګ داروابناد حاجي بهادر کوهاټي (رح) چي يو روحاني شخصيت و، طريقه او لاس نيوی کړي دی،
رحمان بابا وروسته له زده کړې ښخه بيرته خپلي سيمي پيښور ته راغی او په (هزار خانی) کي ميشت شو او د ژوند تر پايه هلته اوسيدو.
هغه دکوچينوالي ښخه لوړ ادبي استعداد درلود، او په ښورلس کلنی کي يي په شعر ويلو پيل کړی دی. ويل کيږي : هغه وخت چي رحمان بابا ته د شعر الهام وشواودی په حقيقي عشق پوه شو، ده دنيا پريښوده او دنيايي کارونو ته يي شا کړه، د خلکو او ټولني ښخه لري ګرځيدو. وايي چي : ده به تل ژړل او د ده ژړا د حقيقي عشق دسوز له عمله وه اوپه تل پاته توګه يي پر مخ د اوښکو ويالي رواني وې ، ملګرو او دوستانو به يي هميشه اوښکي تر سترګو جاري ليدلي.خوځو موده وروسته يوشمير عالمان،روحاني واعظان او د دين مرشدان ده ته ورغلل او د ده نه يي غوښتنه وکړه چي د خلوت ښخه راووځي اودخلکواوټولنيزوخدمتونو لپاره ځان تيار کړي .

د ده دا بيتونه ګورو چي وايي :

زه رحمان ديار په غم کي هسي ډوب يم　　　　چي هيڅ نه وينم په سترګو مګر دی

اوياوايي:

زه يي وينم درست جهان په تا مين دی　　　　که بادشاه دی د دې دور که ګدا

اوياوايي:

اې رحمانه لکه ته چي په خدای ګرم يي　　　　بل به نه وي په جهان کي هسي ګرم

اوياوايي:

زه رحمان دخپل صاحب په رضا زيست کړم　　　　ښه پکار دی بنده بي خپله صاحبه

اوياوايي:

رحمان هسي ګوښه خوند له خلقه بيا موند　　　　چي هرګز نه دی دا خوند مونډلی خلق

اوياوايي:

زه رحمان کناره خوښ وم له عالمه　　　　باري ستا سترګو رسوا کړم په عالم کي

اوياوايي:

اوښکي نه لري حساب زما د سترګو　　　　بي حسابه شو سيلاب زما دسترکو

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوياوايي:
د رحمان اوښکې به څرنگ په قرار وي
چا ليدلی دی درياب په قراری کې

اويا وايي :
هومره اوښکې مې بهيږي په رخسار
چې غرقاب مې هم گريوان دی هم رخسار

اويا وايي :
يو عاشق دې څوک راوښيي په عشق کې
چې يې رود په مخ د اوښکو روان نه دی
هومره اوښکې د عاشق په گريوان وورې
ته به وايې چې يو سيند دی گريوان نه دی

اويا وايي :
ستا له غمه مې په مخ باندې ولې دي
لړ مې وپوښته له حاله چې ولې دي

اوياوايي:
يار د يار له سترگو اوښکې پاکيزه کا
تا درياب کړې زما اوښکې په يارۍ کې

اويا وايي :
چې په وصال کې يې اوښکې نه وچيږې
ترو به حال درحمان څه وي په هجران کې

اويا وايي :
ياره ستا په جدايۍ او په ډير غم کې
سيند داوښکو درومي په رخسار زما

اويا وايي :
ترخې اوښکې دعاشق آب ونمک دي
خدای دې نه کاڅوک بې آبه بې نمکه

اويا وايي :
دا څه اوښکې نه دي چې بهيږي له چشمانو
ق وينې دي بهيږي د زړگوتې له پرهاره

اويا وايي :
ای رحمانه اوښکې هم له تخمه دباران دي
کښت د هغه شين شوچې گريانې لري سترگې

اويا وايي :
هيڅ اثر د رحمان اوښکې په يار نه کا
خدای دې اوښکې دچا نه کا بې اثره

اويا وايي :
ستا د مينې گوهر نشته په هر آب کې
مگر بيا موندشي د اوښکو په درياب کې

له دغو بيتوڅخه داسې جوتيږي چې دی يو ديني او روحاني عالم و، او دخدای(ج) په عبادت او رياضت بوخت و.ده داسلامي تعليماتو اونظرياتو څراغ تل بل ساتلی و.دی د تقوا اوپرهيزگارۍ روښانه سمبول وه . ده د خدای(ج) په مينه اومحبت کې ډير

(c) ketabton.com: The Digital Library

خوندور شعرونه ویلي دي، همدا وجه ده چي تولو خلکو په تیره بیا پښتنو دهغه په درویشي اوفقیري اورواني طبع هوکړې ده، او دده په هرنصیحت، پند، قول اوقرار اعتقادلري . دی دپښتنو په منځ کې د عزت، درناوې اود قدراوستاینې وړ شخصیت په توګه پیژندل شوی دی، اود(بابا) په درانه لقب منلې شوی دی .
دی په خپلو شعرونو کي دالله (ج) سره خپله مینه داسې بیانوي :

ګوره هسې کردګار دی رب زما — چې صاحب دکل اختیار دی رب زما
همګي بزرګواران چې ځوک یې وایي — تر همه و بزرګوار دی رب زما
نه یې هیڅ حاجت په چا باندې موقوف دی — نه د هیچا منت بار دی رب زما
له نیستۍ یې دهستی صورت پیدا کا — هسې رنګ پروردیګار دی رب زما

....

....

او یا وایي :

په نامه دهغه خدای مې دا بیان دی — چې یو نوم یې په نومونو کې سبحان دی
هم بادشاه دی دجمله ؤ بادشاهانو — هم د هر یوه سلطان په سر سلطان دی
هغه کار چې و هر چا وته مشکل وي — هغه کار واړه و ده و ته آسان وي
ځوک آفتاب شي په آسمان راخیږولی — ده آفتاب راخیږولی په آسمان دی
ځوک دنمر په مخ حجاب شي غوړولی — ده پټ کړی نمر په ابر کې پنهان دی
ځوک په شپه کې شي مهتاب پیدا کولی — ده په شپه کې پیدا کړی ماه تابان دی
ځوک یو ځاځکی پریستی شي له آسمانه — نزول کړی ده په مونږ باندې باران دی
ځوک شي روح ننویستی په یوه ماشي — ژوندی کړی ده په روح تمام جهان دی

....

....

رحمان بابا یو لوی زاهد، عابد، عالم اود دین مرشد و.دی یوپاک اوسپیڅلي مسلمان و، اود خپل روحاني ژوند سره بوخت و.
اروانباد ګل پاچا الفت، چي زموږ دهیوادیو وتلي، تکړه دروند اوپیاوړی شاعر اولیکوال دی د رحمان بابا د شاعري اوشخصیت په هکله داسې وایي :
(دخیبر او تیرا له غرونوهغه خوا دپیښور په بهادر کلي کي یو پښتون فقیر اوسیده چي خبرې یې شعر او شعر یې حکمت و.
رحمان بابا هغه ځوک و چي دغفلت له خوبه د بلبلو په آواز راویښ شو او د زړه مراقبه یې د ګلو له غونچو او غوټیو زده کړه. په زړه کي یې دپاک خدای دمقدس عشق لمبې بلې دي او له ژبې یې سوزان شعرونه را وتل .)
رحمان بابا یو روحاني، ادبي اوټولنیز شهرت لري او دی دیو صوفي مشر په توګه دخلکوپه ذهن او روان کي خپل ځای او مقام تر لاسه کړی دی . د ده زیاتره شعرونه
د خدای(ج) په ستاینه کي او دحقیقي عشق په هکله ویل شوي دي .
ښاغلي محمداکبر کرګر زموږ دهیواد،پیاوړی او وتلی لیکوال اوڅیرنیزپوه شخصیت دی په خپله یوه لیکنه کي(درحمان بابا عشق یعنی څه ؟) ترسر لیک لاندی داسې وایي:
(درحمان بابا په انګلیسي ژباړل شوي دیوان کي سریزه لیکونکي داسي باور لري، چي هغه څه چي د رحمان بابا په دیوان کي ډیر برجسته او څرګند دي هغه عشق دی . موږ درحمان بابا په دیوان کي په دي خبره غور وکړ ، د رحمان بابا په دیوان کي په کراتو ځله دعشق کلیمه تکرار شویده؟ خو دا عشق یوازې تصوفي او عرفاني عشق نه دی . دا یوه اوږده قصیده ډوله

(c) ketabton.com: The Digital Library

غزل دی، چي مطلع يي ده : په نامه دهغه خدای مي دا بيان دی - چي يو نوم يي په نومونو کي سبحان دی . په دې شعر کي رحمان بابا دخدای توصيف کوي،
دخدای صفات بيانوي چي له يوې خوا شريعت ته نږدي اوله بلې خوا دخالص تصوف او عرفان څخه واټن نيسي . په دې مانا چي په وحدت الوجود کي په عالي او ترانسيندينتال حالت کي صوفي له ځانه بهر کيږي او ځان يا مادی وجود نفي بولي .)

که چيري د رحمان بابا شعري ديوان ته مراجعه وشي د ده په شعرونو کي دنورو شاعرانو په پرتله زياتره مذهبي او اخلاقي رنګونه، تصويرونه، خيالونه اوژور فکرونه چي د ټولني له روان سره برابر دي ليدل کيږي . د ده مينه دپاک الله (ج) او دانسان لوړ مقام ته او دانساني ظرافتونواو اخلاقو سره په ډير عالي شکل کي څرګنده شوې ده .
دی دنصيحت، پند او عبرت په توګه خلکو ته دښو او بدو لاري لارښوونه کوي .خپل پيغام،هدف او مقصد دانسانانوپه راوينولو کي دشعر په ژبه بيانوي .همدا وجه ده چي د دخلکو په منځ کي ستر شهرت پيدا کړی دی . دبيلګي په توګه د ده دا بيتونه ګورو:

دنيا کښت دآخرت دی — دا خبره ده ربښتيا
ولي مرد پکي هغه وي — چي سخي وي هم پارسا
په دنيا کې بدي نشته — که بدي نه وي له تا
په دنيا کې خطا نشته — که له تا نه وي خطا
دنيا بحر دی بهيرې — آينې غوندې صفا

اوياوايي:

دنيا بده دهغو ده — چي يي کسب وي ريا
يا يې کسب دريا وي — يا يې وګټي په غلا
يا يې تولـه کا په ظلم — يا دخمر په سودا
حق باطل کا، باطل حق کا — په سبب دروې ريا
ګوش او هوش يې هرګز نه وي — دمظلومو په ژړا
بتخاني و ته يې مخ وي — و مسجد وته يې شا
اختلاط کا له بدانو — له نيکانو وي جدا
و رحمان ته پېښه مه کړه — خدايه هسې رنګ بلا

اوياوايي:

د ځوانۍ عمر دې تير کړ په غفلت کې — په پيرئ کې به څه زيرمه دمحشر کړې

اوياوايي:

راشه مه کوه له چاسره جفا — لړ ژوندون دی ضايع کيږي بيوفا
په دنيا کې هيڅوک نه دي پاتې شوني — واړه تلوني دي که نن دي که سبا

اوياوايي:

که يو ځله سر د خدای لپاره ټيټ کړې — په قيامت به سر بلند شې تر هر چا
بازار دادی که څوک سود او سودا کاندي — په هغه جهان نه سود شته نه سودا
آشنايان که څوک پو هيږي نن يې وخت دی — چي ځاريږي يو آشنا تر بل آشنا
که ژوندون دی خو همدا دی په جهان کې — چي له چا سره تيريږي په خندا

اوياوايي:

که مقصود لرې تلوار کړه وخت کوتاه دی — غره مه شه د دې عمر په بقا

(c) ketabton.com: The Digital Library

اویاوایي:
سر دننه په ګریوان کړه سترګې روڼې ډېر په پورته پورته مه ځه سرهوا
اویاوایي:
سر هوا سرهوا مه ځه و آسمان ته ته په اصل کې له ځمکې يې پيدا
یاوایي:
انسانيت په ډيردولت نه دی رحمانه بت که جوړ شي دسرو زروانسان نه دی
اویاوایي:
عالمان دي روښنايي د دې دنيا عالمان دي د تمام جهان پيشوا
اویاوایي:
که څوک لار غواړي خدای هم ورسول ته عالمان دي د دې لارې رهنما
اویاوایي:
رياضت په قيامت نه شي مرد هغه دی چې يې وکړ رياضت په دا دنيا
اویاوایي:
زه رحمان له هغه علمه پناه غواړم چې له دينه له مذهبه وي سيوا
اویاوایي:
که نظر کا څوک په کار د درويشانو خود بهويني وقار د درويشانو
اویاوایي:
چې مدام د بل وعيبو ته نظر کړې خدای د خپله عيبه ولې بې خبر کړې
اویاوایي:
ضديت د سړي عمر په عذاب کا په کار نه دی ضديت په دا دنيا
اویاوایي:
که بلنده مرتبه دچا په کار وي لوی مقام دی عدالت په دا دنيا
اویاوایي:
چې تقوا ديانت نه لري رحمانه د دې هسې همنشين مه شه
اویاوایي:
په هر غم کې خاموش اوسه او که نه وي آزارکړې د بد خواه خاطر به ښاد دوست به
اویاوایي:
صبر ونيسه په مخ کې مراد غواړه په تلوار به هيڅ ونه کړې که تلوار کړې
اویاوایي:
د بې دردو همدمي به دې بې درد کا د نامردو همدمي به دې نامرد کا
اویاوایي:
چې دشمن يې وي له دوسته اړولی د هغو احتياط بويه له کومکه
اویاوایي:
چې يکسان ګوري هم شاه وهم ګداته هسې يار دی د رحمان غريب نواز

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوياوايي:
بل ارمان به له جهانه يوړ نه شي   مګر مهر محبت په دا دنيا
اوياوايي:
نيک کردار هم نيک عمل خويونه   هم جنت دی، هم راحت دی په دا دنيا
اوياوايي:
آدم زار په معني واړه يو صورت دي   ځوک چې بل آزاروي هغه آزار شي
اوياوايي:
که ته نکړې په بل چا باندې غرض   بل به هم نه کا په تا باندې غرض
او داسې نور نصيحتونه،عبرتونه او پندونه ....

اروابناد پوهاندصديق الله رشتين چې يو نوميالي، دروند، او مخکښ ليکوال دی، په خپله يوه ليکنه کې د رحمان بابا د شاعرۍ په هکله داسې وايي :
(رحمان بابا د پښتو شعر او ادب هغه ځلانده ستوری دی چې د لرې او برې پښتونخوا
په آسمان کې يو شان ځليږي . د ده خوږ نوم يا دده دلوړې شاعرۍ احترام دده روحاني او ملکوتي غږد ټولوپښتنوپه
زړونوکې يو رنګ موجود دی .)
د رحمان بابا کلام رنګين، عام فهمه، سليس، روان اونازک خياله دی . د ده په کلام او شاعرۍ کې هر ډول شعرونه موجود دي اود هر چا په ذوق برابر مطالب لري . دده په شعرونو کې ديني، علمي ، ادبي ، اخلاقي او ټولنيز مسايل، بشري مناسبات ، انساني صفتونه لکه : لوړ اخلاص، رښتيا اوصداقت،عدالت، علم اوپوهه ، تقوا اوعبادت، صبر او زغم، قناعت، نيکي ښيګڼې، متانت،سخاوت، زحمت اورياضت، عزت، ميړانه او لوړ همت،ننګ اوغيرت، ځان غوښتنه اوتنګ نظري،کبر اوغرور، کينه، غيبت ، حسادت اوکرکه ،اتحاداو اتفاق، ورورولي، آزادي اوخپلواکي، ظلم اوستم او داسې نور خصايل، په ډير انساني اواسلامي فکرونو، تصورانو اوخيالونو کې په ډيره خوندوره او ساده ژبه او په ډير عالي مفاهيمو اومعناګانو کې بيان شوي دي .
دبيلګې په توګه د ده دا بيتونه ګورو:

ګوره څه بلند مقام دی داخلاص   چې جهان واړه غلام دی داخلاص
اوياوايي:
پس له مرګه به دا مهرواخلاص نه وي   که اخلاص کړې نن هنګام دی داخلاص
اوياوايي:
څه عجب دی که مستان ترې چاپير ناست وي   هر ساقي څخه چې جام دی داخلاص
اوياوايي:
د رحمان کلام په دا سبب شيرين دی   چې يې هر کلام، کلام دی داخلاص
اوياوايي:
که ځوک فخر کا په ننګ او په ناموس   دا په عشق کې نه ارزيږي يو فلوس
اوياوايي:
معنوي صورت پيدا کړه که ميره يې   فايده څه ده د بتانو له اشخاص
اوياوايي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

که د ونې په څير ګل او ميوه غواړې خاکسار شه
ځان په نمر کړه سايه بان د هر
اوياواېي:
که هوا دې د جنت په خاطر ګرځي
خاک نشين په آستانه د هغه يار شه
اوياواېي:
هغه زړه چې عرش الله دی ګوره کوم دی کړه
څو دې توان شي د جمله زړونوخدمت
اوياواېي:
که دلمر په څير څرګند شې په جهان کې يې
څو په زړونوپسنديده نه شې لا ورک
بزرګي په دلجويې کې ده دخلکو
ته چې خلک ډوبوې څرنګ بزرګ يې
په لويي کې لويي چيرې ده لايقه
کمينی وته مټ کړه که سالک يې
اوياواېي:
په ساحل کشتی د هيچا نه ډوبيږي
که څوک نه کا په دريا باندې غرض
اوياواېي:
خلوتيان په خپل خلوت کې فراغت دي
درسوا دی په رسوا باندې غرض
اوياواېي:
که له خپله عيبه ځان ژغورې رحمانه
دهيچا له عيبه مه کوه پوښتنه
اوياواېي:
که يوه جودانه عيب وينې په بل کښې
هغه يو جودانه عيب يې لوی غر کړې
اوياواېي:
کوهی مه کنه دبل سړي په لار کښې
چيرې ستا به دکوهی په غاړه لار شي
اوياواېي:
ته نا حق په ما کينه کړې کينه ناکه
په کينه به آيينه نه کړې ته پاکه
اوياواېي:
که نعمت دی خو طاعت او عبادت دی
ګنه نشته بل نعمت په دا دنيا
اوياواېي:
بل ارمان به له جهانه يووړ نه شي
مګر مهر ومحبت په دا دنيا
اوياواېي:
په آزار دچا راضي مه شه رحمان!
که خلاصی په قيامت غواړې له عذابه
اوياواېي:
چې نيکي بدي په تله کې تلل شي
خود پخپله تله واخله عدالت کړه
اوياواېي:
دظالم د آشنايي توبه توبه
د خود بين له بينايي توبه توبه
اوياواېي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

که دې ویره شي له ظلم له ستمه
ته هم مکړه په هیچا باندې ستم
اویاوایي:
له اغیار سره خندا څه په کار نه ده
له اغیار سره سودا څه پکار نه ده
سل یارۍ دیوه یار دپاره کړی شي
آشنایی د هرآشنا څه پکار نه ده
بد له بدو سره بویه نیک له نیکو
دجفا په ځای وفا څه پکار نه ده
هر بلبل به دې ثنا کړي که ته ګل شی
په خپل ځان خپله ثنا څه پکار نه ده
اویاوایي:
آشنایان که څوک پوهیږي نن یې وخت دی
چې ځاریږي یوآشنا تر بل آشنا
اویاوایي:
زهر ښه دي که په صلح اوصلاح وي
نه شکرې په فتنه او غوغا
اویاوایي:
چې د ورور اوعزیز زړه پرې آزار شي
حاصل مه شه هغه خپله مدعا
اویاوایي:
لکه ځان هسې وبل وته نظر کړه
لکه ستا دی هسې ځان دی دهر چا
اویاوایي:
د ډیر ناز او د ډیر کبر له سببه
عمل نه کا په ګفتار داولیا
اویاوایي:
چې عزت حرمت یې نه وي په جهان کې
هغه هسې ژوندون وسوزه په اور
اویاوایي:
بی عزت سړی به خوښ دهیچا نه وي
مګر هسې بې عزت وي ځیني نور
اویاوایي:
دراز عمر مې حاصل شو له راستی
لکه سرو مدام سبزه تازه یم
اویاوایي:
و هر چاته په خپل شکل ځرګندیږم
آینه غوندې بی رویه بی ریا یم
اویاوایي:
که دډیر عمر پکار دی غفلت مه کړه
په اوده باندې سل کال یوزمان شي
اویاوایي:
په ښه خوی له بدخواهانوبې پروا یم
په نرمې لکه اوبه د اور سزا یم
اویاوایي:
نیک له نیکو سره بویه بد له بدو
که څوک غواړي ولایت په دا دنیا
اویاوایي:
روښنایي په هغو زړونوده حرامه
چې پرې کیني ګرد غبار د دې دنیا
اویاوایي:
په یوه ګړی بهار وي بیا خزان شي
بقا نه لري بهار د دې دنیا
اویاوایي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

د قانع تر قناعته صدقه شه — هم دنیا او هم دینار د دې دنیا
اویاوایي:
مگر خود په خپله خدای دچا طبیب شي — گنه نشته په جهان کې بل طبیب
اویاوایي:
دشمن هم د سړي کله کله دوست شي — دوستی نه کا له رحمان سره حبیب
اویاوایي:
د ریا له زاهدۍ زما توبه — چې یې کاندي څوک په رسم وپه عادت
اویاوایي:
په ورځ پنداو نصیحت وایي و بل ته — په شپه ناست وي د مغان پر خرابات
اویاوایي:
دین یي دام دی ددنیاپه لارکې ایښی — پرې را اړوي وحشیان د مخلوقات
اویاوایي:
دهغو په لور یي سترگي وي ختلي — چه په لاس یې سرسایه وي یا زکات
اویاوایي:
دعوی مه کړه په نا حق به یي خپل نه کړې — پردی شهر، پردی ملک، پردی دیار
چي استوگنه په پردي وطن کي کاندي — هغه نه لري د هیڅ واک واختیار
که هزار قسمه وخوري په یو کار کي — نه کا څوک په مسافرو اعتبار
اویاوایي:
چې په زور ورسره نه یي برابر — د هغو تر څنگه مه کښینه زړور
زورور اور او اوبه دي فهم وکره — چي ډوب نه شې یا ونه سیزی بشر
په یاری د زورور غلط مه شه — مگر دا چي ترده نه یي زورور
اویاوایي:
دا خو ته یي زما نفسه — چي دې زه کړم کور وکر
اویاوایي:
په شپه وینې د مظلوم خوري — سبا کیني په منبر
اویاوایي:
په زړه تور لکه تبی وي — په مخ سپین لکه قمر
اویاوایي:
رحمان هسي بي وقوف سوداگر نه دی — چي د دین متاع بدله په دنیا کا
اویاوایي:
راشه مکوه له چا سره جفا — لږ ژوندون دی ضایع کیږی بې
وفا
اویاوایي:
خدای طاعت، عبادت څه کوي رحمانه — خو یي مینه د سړي ده ازمیل یي
اویاوایي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

د خلیل تر کعبې دا کعبه ده لویه | که آباد کا څوک ویران حرم د زړهء

اویاوایي:

ګونګي ښه دي چې بی کام و بی زبان وي | نه چې ژبه شي په بد ویل ګویا

اویاوایي:

سر د ننه په ګریوان کړه سترګي روڼې | ډیر په پورته پورته مه ځه سر هوا

سر هوا سرهوا مه ځه و آسمان ته | ته په اصل کې له ځمکې یې پیدا

اویاوایي:

د دنیا کارونه واړه غولول دي | دا ګومان په هیچا مه کړه چې مي

خپل دي

اویاوایي:

له سړیه غرض واړه سړیتوب دی | نه چې پټ وي د سرو زرو په لباس

اویاوایي:

په آدم کې د حیوان خویونه هم شته | بیا هاله یې آدم بوله چې آدم شي

اویاوایي:

احتیاج هسې بلا دی په جهان کې | چې پلار زوی کاندی د زوی او زوی د

پلار

اویاوایي:

ما دیار په بېلتانه کې دي لیدلي | که دانا د زماني وي مبدل شي

اویاوایي:

هر وګړی چې منصور غوندې په دار شي | دار یې پس له مرګه نخل میوه دار شي

اویاوایي:

دنیا دار که مستغني په سیم و زر دی | هنرمند و خخه ګنج دخپل هنر دی

بیهوده به زورور وځانته وایي | د دنیا سړی که هر څو زورور دی

هسې مه وایه چې زه یم په جهان کې | پیدا کړی خدای د سر دپاسه سر دی

اویاوایي:

هر علم چې بیعمله وي تش بوس دی | د جاهل د پارسایي توبه توبه

اویاوایي:

علمیت د بی عمله عالمانو | لکه ګنج د کتابونوپه خر بار شه

او داسي نور بیتونه ....

په ربښتیا سره د رحمان بابا دشعرونواو وېناګانو ارزښت، خوږوالی، دروندوالی، ریښتینوالی، علمیت،تجربه او روحانیت دومره شهرت تر لاسه کړې دی، چې په لره او بره پښتونخوا او افغاني سیمو کې د ده روحاني، علمي، تصوفي ،عرفاني اومذهبي شخصیت ته د عزت، عقیدت او درناوي په توګه خلک ګوري، او د ده شعري دیوان د خلکو په منځ کې دفال نیولې شهرت تر لاسه کړې دی ، او دهغه په وېناګانو، نصیحتونو اوپندونواکثریت خلک عملي ګامونه پورته کوي، او په ورځنیو خبرواترو کې دده دشعرونواو کلام نه د متلونو په بڼه ګټه پورته کوي .

اروابناد عبدالروف بینوا چې زموږ دهیواد تکړه، نامتو،نوښتګر، ادبي اوفرهنګي شخصیت دی، په خپله یوه لیکنه کې د رحمان بابا دشاعرۍ په هکله داسې وايي :

(c) ketabton.com: The Digital Library

(د رحمان بابا د اشعارو یو لوی صفت دادی چي د هرچا په ذوق سره سم مطالب لري او دهر چا د تنهایي ملګری وي . په پښتنو کي به ډیر داسي کم کور وي، چي د رحمان بابا دیوان هلته نه وي .)
رښتیا داده چي د رحمان باباعالي او لوړ فکرد ده په شعر او کلام کي دومره خوږ او اغیزناک دی،چي هر څوک څانته په کي خپل هدف، مقصد، درد، تصویر، خیال او انځورپه ډیر ښکلي اوظریفانه شکل پیدا کوي .
- صوفي او عارف دواړه په کي د تصوف او عرفان د اسرارو او رمزونو مرغلرې او دمعرفت او د معنوي دنیا وړانګيویني اوپرې خپلو روحاني حالاتوته وده ورکوي . دبیلګې په توګه د ده دا بیتونه ګورو:

که څوک وایي هنر کوم دی؟ وایه دادی — چي بی خدایه نوره مینه په چا نه کا
او یا وایي :
هیڅ تغیر او تبدیل نه لري رحمان — تل تر تله بر قرار دی رب زما
او یا وایي :
دا پنځه ورځې ژوندون چي غنیمت دی — شکرانه په دا نعمت دکردګار کړه
او یا وایي :
دا همه واړه حجاب دي چي لیده شي — نور دحسن بالاتر دي له ادراکه
او یا وایي :
په هر دم کي نوي نوي تماشی کړم — زه رحمان د خدای وکړه وته حیران یم
او یا وایي :
چي مي ستا د جمال عکس دی لیدلي پخپل ځان کښي
هم په دا دآییني په څیر حیران دی زما روح
او یا وایي :
په رحمان باندي نظر د کرم وکړې — اې چي یی د پاک الله په دربار خاص
او یا وایي :
چي وصال دخپل جانان مي دی موندلای — ګنج د درو د مرجان مې دی موندلای
او یا وایي :
څه عجب دی که تمام جهان زما شي — چي بادشاه د درست جهان مي دی موندلای
او یا وایي :
درست جهان که واړه ما رحمان لره دلبر شي — چیرې دی دلبره بې له تا بل دلبر زما
او یا وایي :
که دا نور ښایسته ستوري ویل کېږي — ته خورشید غوندې صورت لری عیان
او یا وایي :
د آفتاب په مخ کي هره ورځ زوال وي — ستا دحسن په آفتاب کي زوال نشته
او یا وایي :
څو دې دوه سترګې غړیږي په جهان کي — ننداره په هر ساعت د خپل نګار کړه
او یا وایي :
زه یي وینم درست جهان په تا مین دی — که بادشاه دی د دې دور که ګدا
او یا وایي :
وهر چا وته چي ستا قوت رسیږي — هلته نه رسي قوت د درست جهان
او یا وایي :
زه رحمان چي ستا د حسن ثنا خوان یم — ستا له رویه درست جهان زما ثنا کړه
او یا وایي :
که له دره یي شړې که یي پریږدې ته — ډیر مین دی ستا پرمخ عبدالرحمان

(c) ketabton.com: The Digital Library

او یا وایي :

عشق څه هسې علم نه دی چې حاصل شي له مکتبه
مکتب حال د مذهب وایي عشق سیوا دی له مذهبه

او یا وایي :

می خواران که یې خبر شي له مستۍ نه د رحمان د میخانې شراب دڅښنو دي

او یا وایي :

هسې بې شرابو مست یم ستا په مینه چې خبر نه یم په ځمکه په آسمان

او یا وایي :

د رحمان په عاشقۍ به آفرین کړې که لږ مخ په آینه کړې ځان وګورې

او یا وایي :

زه رحمان دعشق په درد کې هسې خوښ یم چې مې نشته په دوا باندې غرض

او یا وایي :

سپیني اوښکي زیړ رخسار دمیني له دولته ای رحمانه دا دعاشقانو سیم و زر دي

او یا وایي :

که چا لار دعاشقۍ وي ورکه کړې زه رحمان دګمراهانو رهنمایم

او یا وایي :

خپل جانان مې هسې نقش دی په زړه کې نه پوهیږم چې رحمان یم که جانان یم

او یا وایي :

زه رحمان دهغه حسن دعا ګوی یم چې جرګه دعاشقانو وي پرې پنډه

- که عاشق دی په کې دپاکې اوسپیڅلي میني ناز، راز اونیاز، حسن اوجمال،دطبیعت دمناظرو هنري ښکلا، خلوص، محبت اودخپلو ریښتینو احساساتو او عواطفو
تصویرونه او خیالونه ګوري .دبیلګې په توګه د ده دا بیتونه ګورو:

او یا وایي :

مخ دیار شمس وقمر درې واړه یو دي قددسرو صنوبر درې واړه یو دي
حاجت نلرم په شهدو په شکرو لب دیار شهدوشکر درې واړه یو دي

او یا وایي :

په شرابو کې خوند نشته د شکرو دیار شوندې هم شراب دي هم شکر

او یا وایي :

که سل ځله پټ تر شونډو لاندې خاندي نه پټیږي آب دلعل ودګوهر

او یا وایي :

هغه شونډې چې خوږې دي تر شکرو له کنځلو یې عار نه کا عاشقان

او یا وایي :

چې څوک نوم دا ستا دشونډو په خوله‌ء واخلي
که یې زهر وي په خوله کې عسل شي

او یا وایي :

هغه شونډې چې شیریني وي تر قندو ما هیڅ فیض ترې بیا نه موندبې کنځلو

او یا وایي :

چې لذت یې د سرو شونډو وي موندلی نوره مینه د شرابو په جام نه کا

(c) ketabton.com: The Digital Library

او یا وایي :

که پکار دې دسرو شونډو شیریني وي   د خپل ځان په وینوسور لکه انارشه

او یا وایي :

چي مي نقش په زړه سرې شونډې دیار شوې   کان دلعلو شو ګرداب زما دسترګو

او یا وایي :

تا چي رنګ دمیو ورکړو ولبانو   اور یې پورې کړ په کور د میخورانو

او یا وایي :

په هر ځای چي ستا دلبو نام آغاز شي   د لاله ؤ باران اوري په حباب کي

او یا وایي :

د پیزوان غمی دې زیب کا پر لبانو   دواړه زلفي دې چورې د ملنګانو
تور اوربل دې لکه مارپه جبین پروت دی   شینکی خال دې مواصل د رنځورانو

او یا وایي :

چي دې جوړه کړه لینده دکړو وروځو   ځو به ښکار کړې په حرم د غزالانو

او یا وایي :

د سروتیک دې شهزاده په جبین پروت دی   شینکی خال دی محصل په بندیوانو

او یا وایي :

مشکین خال دی په سرو لبو هسی زیب کا   لکه مهر په محزن د درمرجانو

او یا وایي :

ما دعشق په درس کي نور څه لوستي نه دي   بې دزلفو، بې له خطه بې له خاله

او یا وایي :

که دې زلفي په مخ پیچوتاب شوي ښایي   وینبته څه طاقت لري داور له تابه

او یا وایي :

که په توره تاریکی کي رڼا غواړې   نندارچي د یار د زلفو د رخسار شه

او یا وایي :

لاس مي وتړۍ د زلفو په طناب   بیا مي وپلورۍ د سترګو په قصاب

او یا وایي :

هسې آب یې دی د دوو سترګو په تیغ کي   چي بې سره په سر نه لري حباب

او یا وایي :

چي راياد یې سرې شونډې سور پیزوان کړم   تر چشمانو مي بهیږي سرهٔ شهاب
چي دمخ و آب وتاب ته یې نظر کړم   راته هیڅ شي دګلونوآب وتاب

او یا وایي :

دا کاږه کاږه باڼه او کږې وروځې   نور څه نه کا بې کږو کږو وهلو

او یا وایي :

په شپه نوکي دعاشق په وینو سرې کا   سبا پورې کا نکریزې په منګلو

او یا وایي :

مستوري راڅخه یوړه مستو سترګو   رحمان ځکه په وګړیو کي رسوا شوم

او یا وایي :

یا دا ستا چشم ابرو وینم په خواب کي   یا مستان دي ویده شوي په محراب کي

او یا وایي :

هغه سترګې چي نرګس وي هم بادام وي   ته‌ړې تورې شوې زما په قتلولو

(c) ketabton.com: The Digital Library

او یا وایي :

ستا دی خواب آلودو سترګو خواب راښخه یووړ   لبو دی لذت د میوناب راښخه یووړ
نه مې اوښکې پاتې شوې نه صبرپه صورت کې   ډېرې بې صبری دمخ آب راښخه یووړ

- عالم په کې دعلم او پوهې مالومات لټوي ، اوخپل علمي تصورات اوتفکرات غني کوي . دبیلګې په توګه د ده دا بیتونه ګورو:

مه درومه رحمانه په خلاف د دانایانو   مینه د دنیا پسندلې نه ده هیڅ دانا
او یا وایي :
د دانا و دنادان تر میان یو حد دی   هوښیاري تر حد پورته حماقت وي
او یا وایي :
تر هغه به نادان بل په جهان نه وي   چې څوک مهر وفا غواړي په نادان کې
او یا وایي :
عاقلان په وړاندې ځي په ورستوګوري   په دنیا کې سر انجام د آخرت کړه
او یا وایي :
پوه خلک هغه دي چې اقرار په ناپوهی کا
هر چې ځان هوښیار ګڼي هوښیار یې مه ګڼه
او یا وایي :
زه رحمان حلقه بګوش د هر عالم یم   که اعلی دی که اوسط دی که ادنا
او یا وایي :
عالمان دي روښنایي د دې دنیا   عالمان دي د تمام جهان پیشوا

- که دمیني د دردرنځور او دردمن او ناقراره دی په کې د خپل زړه ټکور او قراري پیدا کوي .
دبیلګې په توګه د ده دا بیتونه ګورو:

د رحمان وزیري رنګ وته نظر کړه   چې مدام په تا پسې کاندي ژړا
او یا وایي :
عاشقانوپه شکست کې برې بیا مونو   دلته توان دهغه رسي چې ناتوان شي
زیری رنګ دعاشق هسې مرتبه ده   چې آفتاب غوندې څرګند په درست جهان شي
له چشمانو یې باران درحمت ووري   زرغونه یې په څهره باندې زعفران شي
له رخساره حال د زړونومعلومیږي   له بهاره نیک وبد دکال عیان شي
او یا وایي :
زه رحمان دزماني له جوره درومم   خپل صاحب لره په داد او په فریاد

- مطربان او که مستان دي په کې دسوز او ګداز ډکي سندریزې نغمې دموسیقي په پردو کې غږوي، او مستان خپل آواز ورسره داسي جګوي . دبیلګې په توګه د ده دا بیتونه ګورو:

دساقي په لاس کې جام دمیو ناب دی   مطرب ایښی په زنګون دغم رباب دی
او یا وایي :
محتسب په رقص ګډ شوباک یې نشته   صوفي پروت په میخانه کې مست خراب دی
او یا وایي :
په تلخی دمیو مست خلق مې خوښ دي   هغه خار چې بوی دګل لري خار نه دی
او یا وایي :
هرساقي چې جام دعشق لري په لاس کې   دا پیاله یې په مستانو ده مباحه

(c) ketabton.com: The Digital Library

او یا وایي :

هر مطرب چي غوږی تاو کا درباب — **په دا تاوکي زما زړه کاندي خراب**
چي سامعی یې په نغمه په ترانه شم — **دیوانه شم گریوان څیري مست خراب**
هم یې تار، هم یې گفتار هسي اثر کا — **چي هیڅوک یې نه طاقت لري نه تاب**

او یا وایي :

زړهء مي په نغمو نغمو سوری کړ مطربانو — **عقل ساقیانوپه شراب راڅخه یووړ**
یو ساقي بل یار دریم مطرب سره یو ځای شول
زړه یې له گوګله په شتاب راڅخه یووړ

- ملي شخصیتونه، مشران اوسیاستوال په کي د خپلو ملي پاخونونو او غورځنگونو اتحاد اواتفاق، او دخلکو غیرت ، همت او شهامت راپاروي .

دبیلګې په توګه د ده دا بیتونه ګورو:

بیخ بنیاد به دهغوی وي په یاری کي — **چي د تن په نابودی یې اعتقاد وي**

او یا وایي :

ښایسته یاران ګلونه دي رحمانه — **بېلتانه کړه اکثرمړاوی کم تازه**

او یا وایي :

که پر غره پر سمه ګرځم باک مي نشته — **زمری تل ګرځي په لوړه په ژوره**

او یا وایي :

وړاندیني هم واړه ستاپه څیر سړي وو — **ته هم پاڅه د هغو په څېر همت کړه**

او یا وایي :

چي په ننګ وپه ناموس تر لوره کم وي — **صدقه شه نا قابله زوی له لوره**

او یا وایي :

ننګيالي ترېرونه ښه دي او که نه وي — **ننګیالی ترله هم ښه ده له ترېوره**

او یا وایي :

هغه زړه به له طوفانه په امان وي — **چي کشتی غوندې دخلقو بار بردارشي**

او یاوایي:

کر د ګلو کړه چي سیمه دي ګلزار شي — **اغزي مه کره په خپو کي به دي خار شي**

- هغوخلکوچي دنیا یي پرېښي ده او له دنیا څخه لاس په سر شوي دي په کي دځان لپاره خوشحالي پیدا کوي .

دبیلګې په توګه د ده دا بیتونه ګورو:

دا دنیا په احمقانو ده ودانه — **دانا څه کا په دنیا باندي غرض**

او یا وایي :

دنیا کل په احمقانو ده ودانه — **دانا ځکه وابستګی د دنیا نه کا-**

- مبلغین، واعظان او خطیبان په مدرسو اوجماتونو کي په خپلووینااګانوکي د ده دشعرونو نه د یومنل شوي اصل په توګه ګټه پورته کوي .

دبیلګې په توګه د ده دا بیتونه ګورو:

رحمان هسي بی وقوف سوداګر نه دی — **چي د دین متاع بدله په دنیا کا**

او یا وایي :

زه رحمان له هغه علمه پناه غواړم — **چي له دینه له مذهبه وي سیوا**

او یا وایي :

ای رحمانه که څه کار دی خو د دین دی — **نور کارونه بی وفا دي بی اساس**

او یا وایي :

واړه بي وقوف دي که څوک دین په دنیا پلوري — **چېرته پنځه ورځي چېرته عمر جاوادان**

(c) ketabton.com: The Digital Library

او یا وایي :

نور عالم که د دنیا غمونه کاندي　　　　له رحمان سره دې غم د آخرت وي

درحمان بابا شعر اوکلام ډیر ساده او آسان معلومیږي، خو دلوړومفاهیمواوژورو معناګانونه ډک دی، اوملي، روحاني اوټولنیزه بڼه لري، او هره حجره، هر مجلس اوهرکور د ده په شعر او کلام روښانه، ځلانده اورنګین دی .
دده په شعرونوکي دلوړو اخلاقو،عبرتونواوعالي صفتونودرسونه شتون لري . همدا سبب دی چي ده ځانته دا حق ورکړي دی چي خپل شعر داسي ستایي :

چي دا نور شاعران کاندي هغه نه کا　　　　رحمان کړی نوی نوی اجتهاد دی

او یا وایي :

دا څه شعر درحمان دی　　　　چي هم ګنج دی هم هنر

او یا وایي :

هسي زیب کا په بیاض د رحمان شعر　　　　لکه زلفي دخوبانو په رخسار

او یا وایي :

یا به شهد یا به قند یا به نبات وي　　　　هر کلام چي له رحمانه شنیده شي

او یا وایي :

ستا د حسن د تعریف له برکته　　　　د رحمان دشعر کوکي پر عالم دي

او یا وایي :

په اشعارو کښي قوتناک لکه زمری یم　　　　ولي نه یم د زمري په څیر ګزند

او یا وایي :

در ګوهر په تله نه دي چا تللي　　　　د رحمان شعر ګوهر دی څه یي تلي

او یا وایي :

هم نغمي کاندي هم رقص کاهم خاندي　　　　د رحمان په شعر ترکي د باګرام

او یا وایي :

د رحمان وسوزان شعر ته حیران یم　　　　چي یي اور بل شوی نه دی په دیوان

درحمان بابا شعرونه له میني، ورورولئ او انساني غوښتنو، پندونواوعبرتونونه ډک دی . ده له خوارانو، غریبانو، فقیرانواو درویشانو نه ځان بیل کړي نه دی، اوتل یي دا
هڅه کوله چي خپله درویشي او فقیري په امیري بدله نه کړي .دده خوږ کلام ددرویشانو اوقلندرانود زړونوغږ دی . د ده کلام د پاکی، سپیڅلتیا،حقیقت، ربښتیا او صداقت
آواز دی او دخلکو په زړونو کي ځانګړې ځای لري .
دبیلګي په توګه د ده دا بیتونه ګورو:

چي یکسان ګوري هم شاه وهم ګدا ته　　　　هسي یار دی رحمان غریب نواز

او یا وایي :

بادشاهي د ګدایانو په دعا شي　　　　زه رحمان ځکه بادشاه شوم چي ګدا شوم

او یا وایي :

د خلیل تر کعبي دا کعبه ده لویه　　　　که آباد کا څوک ویران حرم د زړهء

او یا وایي :

زه ملهم د زړهء له چا غوارم بی خدایه　　　　چي کړی نه شي طبیبان ملهم د زړهء

او یا وایي :

قاعده د دردمندیٔهسي نه ده　　　　چي په درد کي یو دردمن له بله کم وي

او یا وایي :

(c) ketabton.com: The Digital Library

چي د اور لمبو وهلی وي بیا روغ شي نه رغېږي دآزار لمبو وهلی

او یا وایي :

که نظر کا څوک په کار ددرویشانو خود به ووینې وقار د درویشانو

او یا وایي :

په دغه لاره به ورشي خدای رسول ته که څوک یون کاندي په لار د درویشانو
هر گفتار به یې د خدای په در قبول وي چي قبول یې وي گفتار د درویشانو

او یا وایي :

بادشاهان ددنیا واړه پرې پراته دي لکه خاورې په دربار د درویشانو
هر بهار لره خزان په جهان شته دی خزان نه لري بهار د درویشانو
د جنت د باغ گلونه به یې هیر شي که څوک ووینې گلزار د درویشانو

او یا وایي :

درست دیوان درحمان جار تر داغزل شه چي بیان یې کړو کردار د درویشانو

او یا وایي :

که مې څوک په امیري شمیري امیر یم که مې څوک په فقیري شمیري فقیریم

رحمان بابا خپل خیالونه، تصویرونه اوانځورونه ، تشبیهات، کنایات، پاک اوسپیڅلي احساسات، جذبات او عواطف په خپلو شعرونو کې د یو رومانتیک اومینه ناک شاعر په توگه دمجازي عشق،
د طبیعت دمناظرو هنري ښکلا،حسن اوجمال په ډیر هنري شکل بیان کړي دي .دبیلگې په توگه د ده دا بیتونه گورو:

دا دمیو څه مستي او سرخي نه ده تیغ د سترگو دې په وینو کې غرقاب دی

او یا وایي :

که دې مخ په زلفو پټ دی باک یې نشته د حیات اوبه هم پټې په تورتم دي
ستا د زلفو له رخساره له سرو شونډو پیدا شوي شام شفق د صبحدم دي

او یا وایي :

چي شهید دتورو سترگو په خنجر شي خوشنودي یې دسرو شونډو په کوثرشي
چي رایاد یې سپین رخسار دراز مژگان کړم هغه دم مې زړه سپند سینه مجمرشي

او یا وایي :

هغه زړه چي ستا دعشق په اور کباب دی که مرهم وربانديې کیږدې ډیر ثواب دی

او یا وایي :

تش به نشي هغه خم دعشق له میو چي یې خاورې د فرهاد او د مجنون دي

او یا وایي :

دبلبل له حاله زده کړه په خزان کې بیا د گلو تماشا کړه په بوستان کې

او یا وایي :

عاشقي آسان مه گڼه خبر شه سر بازی ده هر نفس په دا میدان کې

او یا وایي :

عشق وعقل دواړه سره ضد دي که پوهیږې کله کړي آرام د اور بخري په لمبو کې

او یا وایي :

که گریوان مې دسپوږمۍ دنمر مشرق شي زه چي یار په سترگونه وینم تورتم وي

او یا وایي :

تا چي په دا تورو سترگو وکاته و ماته زړه دې زما تور کړ له دې نوره مخلوقاته

(c) ketabton.com: The Digital Library

او یا وایي :
ماخو چې ته ولیدې هغه ساعت مې ووې نوره به مینه د زړه نه شي له تا ماته
او یا وایي :
شیخان او زاهدان چې نصیحت وماته وایي نه دي خبر شوي ستا د محسناته
او یا وایي :
زه رحمان چې دې وینم یاره وایم خدایه خیر کړې ګډه شاپیرۍ ده دبني آدم له زاته
او یا وایي :
بې د ستا له مخه ورځ راباندې شپه ده روښنایي دورځې چیرې وي بې نمره
او یا وایي :
ایښې مې په سر دی ستا دمخ دمیني ګل بیا مې تور لیمه دي ستا دزلفو تور سنبل
او یا وایي :
د پیزوان غمی دې زیب کاپر لبانو توري زلفي دې زنځیر دعاشقانو
دا سور تیک دی شهزاده په اوربل پروت دی شینکی خال دې معاني د بندیوانو
دواړه لب دې ښایسته تر سرو یاقوتو شرمولې ده ړلۍ ستا دندانو
دواړه لیچي دې کړي کښلي مصری توري در پوهیږم سر به غوځ کړې د خوارانو
توري وروځې دې کږې پر جبین زیب کا لکه جیم پر کاغذ کښلی کاتبانو
او یا وایي :
ګرځي په چمن کي منګل ډکه په ګلونو خدای زده چې ګلونه وړي یا زړونه په منګل
او یا وایي :
نه به ستا د مخ په څیر ګلشن وي چا لیدلی نه به وي زما په څیر آهونه د بلبل
او یا وایي :
مست د هغه مخ یم چې مستاني لري سترګې
بې توري بې تیغه قاتلاني لري سترګې
بې لیدو کتو غابان زړونه وړي له خلکو
هسي چشمان بندې ساحراني لري سترګې
هر څوک چې یې ویني تورې سترګې کتی نه شي
ښکلي پریوارغوندې حیراني لري سترګې

او یا وایي :
سور پیزوان دې په سرو شونډو هسي زیب کا لکه جیم په قلم کښلی کاتبانو
او یا وایي :
اور اوبه سره چا ګډ لیدلي نه دي دا قدرت دی ستا په لبوکې ښکاریږي
او یا وایي :
که دوبیږم په اوبه یا په اور سوځم د سرو شونډوپه آتش او په آب خوښ یم
او یا وایي :
هسي مست یم ستا د شونډو په شراب چې به نه وي بل داهسي مستخراب
او یا وایي :
ما چې خال دستا د ورځو تر میان ولید نه بل هسي رنګ امام شته نه محراب
او یا وایي :
زه نورچا وته خبرې نه کړم بې هغوچې مویي مژګان لري دراز

(c) ketabton.com: The Digital Library

او یا وایي :

شام سحر مي دغه ستا زلفې رخسار دي نور مي مه پوښته له شامه له سحره

او یا وایي :

خیال د زلفو یې زما تر زړه چاپیره شو یا تر ګنجه چاپیر شوی مار دی دا

او یا وایي :

درحمان تر قلم مښک وعنبر ووري چې آغاز یې کړ اشعار د تورو زلفو

او یا وایي :

هسې بند شو په کمند دتورو زلفو چې حیران یم د رحمان په خلاصولو

او یا وایي :

ځکه ژاړم له دو سترګو اوښکې وینې چې رحمان وینې دیار خنداني زلفې

او یا وایي :

ځان په مستو سترګو باندې مه غولوه رحمانه

دا مستان هوښیاري له حکمته سره ښوري

او یا وایي :

په رحمان د ستا د لبو مې حرام دی څو د خپلو وینو جام تاوان ور نه کړم

او یا وایي :

در و لعل شو ویل د رحمان چې دی ستا د لعلو و شونډو شو ګویان

او یا وایي :

که مجنون غونډې په عشق کې څوک صادق شي دلیلی په دروازه کې دربان نشته

او یا وایي :

دا څه مخ دی منور چې هم شمس دی هم قمر

دا څه زلفې دي مشکینې چې هم مښک دي هم عنبر

دا څه پیوسته ابرو دي چې هم نیش دی هم نشتر

داڅه سترګې دي قاتلې چې هم سیف دی هم خنجر

دا شونډې دی مۍ ګونې چې هم مۍ دي هم شکر

دا څه سپین سپیځلي غاښ دي چې هم در دي هم ګوهر

داڅه سیب زنخدان دی چې هم سیم دی هم ثمر

دا څه قد او څه قامت دی چې هم ګل دی هم عرعر

دا څه ملا ده باریک وضع چې هم موی دی هم کمر

داڅه زړه دی دخوبانو چې هم موم دی هم حجر

دا څه یار دی نه پوهیږم چې هم دل دی هم دلبر

دا څه بت دی زما ربه چې هم بت دی هم بشر

دا څه شعر درحمان دی چې هم ګنج دی هم هنر

رحمان بابا یودرویش صفته انسان، صوفي مشربه شاعر او په مذهبي تفکراتو کې ډوب شخصیت و، چې د یو ځانګړي ادبي مکتب اوسبک خاوند دی .

ارواښادپوهاندعبدالحی حبیبي چې زموږ دهیواد یو نوښتګر، مفکر، نامتولیکوال او څیرنیزپوه، تکړه ژورنالیست اوپیاوړی شاعر دی ، په خپله یوه لیکنه کې درحمان بابا د ادبي سبک او شخصیت په هکله داسې وایي :

(c) ketabton.com: The Digital Library

(رحمان بابا دشاعرئ په فن کې دمستقل مکتب خاوند دی . په خپل شعر کې یې دپښتنو دفطري جذباتواو ملي احساساتوپه ساده او روانوخوږو الفاظوداسې ښه ترجماني کړې ده چې هر څوک د خپل ذوق مطابق په هر ځای او موقع کې استفاده ځنې اخستی شي .)
په رښتيا سره چي رحمان بابا دخپل په زړه پوري ادبي سبک په وسيله خپل روان او سليس او د هرچا په ذوق برابرشعرونه خپل ادب دوستانو ته وړاندې کړي دي .ده خپله شاعري او خپل شعر هغه مقام ته ورساوه، چي زموږ زياتره شاعرانوپه ډيره مينه او اخلاص د ده دادبي مکتب لارويان شول او د ده په لاره يې پياوړي ګامونه اوچت کړي دي .
سره له دې چي رحمان بابا يو درويش صفته او مسکين شخصيت و، خو هغه لوړ مقام چي ده درلوداو دپراخي حوصلى او دلوی همت اوغيرت خاوند و، ده هيڅکله د خپل غريبي لاس چا ته تيټ کړې نه دی اوپه خپله غريبي يې قناعت او صبر کړې دی او دخپل لوی خدای(ج) نه شکر ګذار و. دبيلګي په توګه د ده دا بيتونه ګورو:

څوک دې راکاندي قسم په کردګار — **که درم لرم په کور کښي يا دينار**
زه درم او دينار نه لرم په کور کښي — **ولي نور عالم مې بولي دنيا دار**
هم په دا چه نه له ځايه چيرته خوځم — **نه د هيڅ يوه مخلوق يم منت بار**
آب و خور لکه آسيا په ځای را رسي — **پخپل کور کښي مې سکون دی هم رفتار**
لکه ونه مستقيم په خپل مکان يم — **که خزان را باندې راشي که بهار**

او يا وايي :

په هر کور کې رنځوران راته زګيروی کا — **لاس مې نه رسي دهيچا په دوا**
د دنيا خبرې واړه په دنيا شي — **ما به څه کا څوک چې نه لرم دنيا**
که په هر کلي کې مې کور دی زه ګومان کړم — **چې کور نه دی دا مې ګور دی په صحرا**

او يا وايي :

قناعت مې د خرقې لاندې اطلس دی — **پټ د درست جهان پادشاه ظاهرګدايم**

او يا وايي :

خدايه ګنج دقناعت و رحمان ورکړې — **چې بی ملکه بی حشمته دولتمند وي**

او يا وايي :

هغو بيا موند سعادت په دا دنيا — **چې يې وکړ قناعت په دا دنيا**

او يا وايي :

موړ به نه شي هيڅ سړی بې قناعته — **که يې خونه وي په سيم ويه زر ډکه**

او يا وايي :

د قانع تر قناعته صدقه شه — **هم دنيا او هم دينار د دې دنيا**

د رحمان بابا د آثارو څېړنه او دده ادبي شخصيت، مقام او شهرت دلرې اوبرې پښتونخوا په محدوده کې محدود نه دی پاتې شوی .په نړۍ کې د يو شمير لويو پوهانواوڅېړنيزو مرکزونوله خواه د ده شخصيت د يو لوی مشر په توګه منلې شوې دی، او ده ديوعالم، فاضل او ستر شاعر په توګه پوره شهرت ګټلې دی . د ده دعلمي ، روحاني، ادبي او فرهنګي شخصيت په هکله نه يوازې په لره او بره پښتونخوا کې بلکې دباندنيو ليکوالانو له خواه هم څېړل شوې دی .دنړۍ ډيرو پوهانو او څېرونکو دده آثار لوستي او د ده په هکله يې خپلې څېړنې کړې دي . درحمان باباښير کليات په مختلفو ژبو لکه : انګليسې، روسې، اردواو داسې نورو ژبوژباړل شوی دی .
درحمان بابا د شخصيت په هکله يو شمير مستشرقينو لکه :راورټي او پادري هيوز انګريزي او اډورن روسي چې دپښتوادب پيژندونکي دي، خپلې څېړنې اوقضاوتونه کړی دي . دوی رحمان بابا د پښتو ادب (پيښوا) ياده وي .
ميجر راورټي دپښتو ژبې او دپښتو ادب په هکله زيات تحقيقات او څيړنې کړی دي .
دی درحمان بابا په هکله خپل نظر داسې بيانوي :
(که څه هم خوشحال خان خټک په پښتو شاعرانو کې لوړ مقام لري ، خو رحمان بابا
وتولوپښتنو ته ډير زيات مقبول شاعر دی .)

(c) ketabton.com: The Digital Library

پادري هيوز هم چې يو نامتو محقق او څېړونکې دی، ده هم د پښتو ادب په هکله ډېر تحقيقات اوپلټنې کړې دي ، او درحمان بابا په هکله داسې وايي :
(په کوم ځای کې چې پښتو ژبه ده هلته درحمان باباشعار ويل کيږي .)
لنډه دا چې د پوهانو او څېړونکو له تحقيقاتو نه مالومېږي چې رحمان بابا يو لوی عالم،مفکر او ادبي شخصيت اونامتو شاعر دی، د ده علميت ، روحانيت او پرهيزګاري اوصداقت د ده په کلام او شاعرۍ کې او د ده په اعمالو کې خورا ارزښتمندمقام لري . همدا سبب دی هر چا چې دده شعرونه لوستي او اوريدلي دي ، د دوی په زړونو کې يې ځای نيولی دی او د دوی په اعمالو او کردارويې ژور اغيزکړی دی .
دزياترو ادبي تحقيقاتواو څېړونکوله پلوه د رحمان بابا د مړينې نيټه (۱۱۲۸)هجري قمري کال منل شوی دی .دی دپېښور ښار د(هزارخانې) په لويه هديره کې ښخ دی . د ده زيارت ته ډېر خلک ور ځي او هر کال د پسرلي په شپږاو ورځو کې د ده پر مزار باندې دمشاعرې غونډه جوړيږي . د ده قبر او ډبر ليک د افغانستان دپښتو ټولنې له خوا په (۱۳۳۶)هجري شمسي يا (۱۹۵۸)ميلادي کال کې جوړ شوی دی .
په پای کې غواړم ووايم د دغې مقالې په ليکنه کې د بيلابيلو انټرنيټي منابعوو او درحمان بابا په ديوان استنادشوی دی . ښايي زما ليکنه ځنې نيمګړتياوې ولري د ټولو ادب دوستانواورحمان دوستانو څخه مخکې له مخکې بښنه غواړم، داجوته ده چې د رحمان باباهر اړخيز شخصيت په څو مقالو او رسالو نشي څرګنديدای، دا کار هر اړخيزه څېړنه غواړي ، خو ما په خپل توان سره کوشش کړی دی چې د ده روحاني ، ادبي اوفرهنګي شخصيت چې د يو سمندر حيثيت لري، يو څاڅکي راپورته کړم اود ادب دوستانو تنده پرې ماته کړم .

اروا دې يې ښاده وي اوده روحاني او ادبي ډيوې دې تل روښانه وي

په ډيردرنښت او ادبي مينه : انجنيرعبدالقادر مسعود

www.roshanak.nl

(c) ketabton.com: The Digital Library

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library